

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQARISH  
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI  
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI  
VOLUME-3, ISSUE-10**

**KOMPETENSIYAVIY YONDAŞUV ASOSIDA TALABALARNING  
MA'NAVIYATINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI**

**Abdullayev Mamayusup Kasimovich**

Termiz davlat universiteti o'qituvchisi

**Annotatsiya:** Mazkur tezisda kompetensiyaviy yondashuv asosida oliy ta'lim muassasalari talabalarining ma'naviyatini rivojlantirish texnologiyasining nazariy-pedagogik asoslari, tarkibiy komponentlari va amaliy mexanizmlari yoritiladi. Talabalarning ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim va refleksiv baholash vositalaridan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, ma'naviy tarbiya jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etish, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni ta'lim mazmuniga integratsiyalash hamda talabalarning ijtimoiy mas'uliyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari asoslanadi.

**Kalit so'zlar:** kompetensiyaviy yondashuv, talabalar ma'naviyati, pedagogik texnologiya, ma'naviy-axloqiy kompetensiya, innovatsion ta'lim, milliy qadriyatlar, refleksiya, ijtimoiy mas'uliyat, interfaol metodlar.

Bugungi globalashuv va raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari oldida turgan muhim vazifalardan biri talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish bilan bir qatorda, ularning ma'naviy-axloqiy dunyoqarashini boyitish, mustaqil fikrlashini shakllantirish va ijtimoiy mas'uliyatini oshirishdan iborat. Zamonaviy jamiyatning ijtimoiy-madaniy taraqqiyoti yosh avlodni nafaqat bilimli va malakali, balki yuksak ma'naviyatli, milliy qadriyatlarga hurmat bilan munosabatda bo'ladigan, faol fuqarolik pozitsiyasiga ega shaxs sifatida tarbiyalashni talab etmoqda. Kompetensiyaviy yondashuv asosida talabalar ma'naviyatini rivojlantirish texnologiyasi ta'lim va tarbiya jarayonining maqsadi, mazmuni, metodlari, vositalari hamda kutilayotgan natijalarini yagona pedagogik tizimga birlashtirishga asoslanadi. Mazkur yondashuvning asosiy xususiyati shundaki, unda ma'naviy-axloqiy bilimlarni o'zlashtirish bilan birga, ularni real hayotiy vaziyatlarda qo'llash, mustaqil axloqiy qarorlar qabul qilish va ijtimoiy munosabatlarda mas'uliyatli faoliyat yuritish kompetensiyalarini rivojlantirishga ustuvor ahamiyat beriladi. Talabalar ma'naviyatini rivojlantirish texnologiyasining samarali tashkil etilishi bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lgan diagnostik, motivatsion, mazmunli-faoliyatli va refleksiv-baholash bosqichlarini o'z ichiga oladi. Diagnostik bosqichda talabalarning ma'naviy-axloqiy bilimlari, qadriyatli

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQARISH  
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI  
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI  
VOLUME-3, ISSUE-10**

yöналиşlari, ijtimoiy faolligi va şaxsiy rivojlanış ehtiyojlari aniqlanadi. Motivatsion bosqıçda ularda ma'naviy kamolotga intiliş, özi özi rivojlantiriş va ijtimoiy mas'uliyat hissi rağbatlantiriladi. Mazmunli-faoliyatli bosqıçda interfaol maşğulotlar, ijtimoiy loyihalar, munozaralar, muammoli vaziyatlar va amaliy topshiriqlar orqali ma'naviy kompetensiyalar rivojlantiriladi. Refleksiv-baholaş bosqıçda esa talabalarning öz faoliyatini tahlil qiliş, xatti-harakatlarini axloqiy mezonlar asosida baholaş va keyingi rivojlanış maqsadlarini belgilash könikmalari takomillaştiriladi. Mazkur texnologiyani amalga oşirişda ma'naviy kompetensiyaning kognitiv, aksiologik, kommunikativ, faoliyatli va refleksiv komponentlarini kompleks rivojlantiriş muhim ahamiyat kasb etadi. Kognitiv komponent ma'naviy-axloqiy bilimlarni egallaşni, aksiologik komponent milliy va umuminsoniy qadriyatlarni anglaşni, kommunikativ komponent muloqot madaniyati va bağrikenglikni, faoliyatli komponent ijtimoiy-amaliy faoliyatda mas'uliyatli iştirak etişni, refleksiv komponent esa özi özi anglaş va takomillaştirişni nazarda tutadi.

**Talabalar ma'naviyatini rivojlantiriş texnologiyasining bosqıçlari**

| Bosqıçlar           | Pedagogik faoliyat mazmuni                  | Kutilayotgan natija                              |
|---------------------|---------------------------------------------|--------------------------------------------------|
| Diagnostik          | Ma'naviy rivojlanış ehtiyojlarini aniqlash  | Dastlabki holatning tavsiflanışı                 |
| Motivatsion         | Ma'naviy kamolotga qiziqiş uyğotiş          | İçki motivatsiyaning kuchayişi                   |
| Mazmunli-faoliyatli | Interfaol metodlar va amaliy topshiriqlar   | Ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarning rivojlanışı |
| Refleksiv-baholaş   | Özi özi tahlil qiliş va natijalarni baholaş | Refleksiv könikmalarning takomillaşuvi           |

Manba: muallif tomonidan taklif etilgan pedagogik model.

Kompetensiyaviy yondaşuv asosida ma'naviy tarbiya texnologiyasini amaliyotga joriy etişda keys-stadi, debat, loyiha metodi, rolli öyinlar, muammoli ta'lim va refleksiv kundaliklardan foydalanış maqsadga muvofiqdir. Xususan, axloqiy muammoli vaziyatlarni tahlil qiliş talabalarning mustaqil fikrlaş va qaror qabul qiliş qobiliyatini rivojlantirişga yordam beradi. Ijtimoiy loyihalarda iştirak etiş esa ularda hamkorlik, taşabbuskorlik, insonparvarlik va fuqarolik mas'uliyati kabi fazilatlarni mustahkamlaş imkonini yaratadi. Şuningdek, mazkur texnologiyaning muhim

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQARISH  
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI  
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI  
VOLUME-3, ISSUE-10**

jihatlaridan biri ma'naviy tarbiyani kasbiy ta'lim mazmuni bilan integratsiyalaşdır. Har bir mutaxassislik yonalişida kasbiy etika, akademik halollik, ijtimoiy mas'uliyat va muloqot madaniyatiga oid amaliy topshiriqlarni joriy etiş orqali talabalarning ma'naviy kompetensiyalarini kasbiy faoliyat bilan boğliq holda rivojlantiriş mumkin. Ma'naviy tarbiya samaradorligini baholaşda faqat nazariy bilimlar bilan çeklanmasdan, talabalarning ijtimoiy faolligi, axloqiy qarorlarni asoslaş qobiliyati, muloqot madaniyati va refleksiv kónikmalarini ham hisobga oliş zarur. Bunda pedagogik kuzatuv, suhbat, anketa, portfolio va amaliy topshiriqlar natijalaridan kompleks foydalanış tavsiya etiladi.

Xulosa. Kompetensiyaviy yondaşuv asosida talabalar ma'naviyatini rivojlantiriş texnologiyasi oliy ta'lim muassasalarida ta'lim va tarbiya integratsiyasini mustahkamlaş, ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarni tizimli rivojlantiriş hamda talabalarning ijtimoiy mas'uliyatini oşirişga xizmat qiluvçi muhim pedagogik mexanizm hisoblanadi. Mazkur texnologiyaning bosqıçma-bosqıç amalga oşiriliş, innovatsion metodlardan foydalanış va refleksiv baholaş vositalarining qóllaniş ma'naviy tarbiya jarayonining natijadorligini oşiriş uęun zarur şert-şaroitlarni yaratadi.

**Foydalanilgan adabiyotlar róyxati**

1. Mirziyoyev Ş.M. Yangi Özbekiston strategiyasi. Toşkent: O'zbekiston, 2021. 464 bet.
2. Ibragimov X., Abdullayeva Ş. Pedagogika nazariyasi. Toşkent: Fan va texnologiya, 2008. 288 bet.
3. Azizxöjayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Özbekiston Yozuvçılar uyuşması Adabiyot jamğarmasi naşriyoti, 2006. 160 bet.
4. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toşkent: Öqituvçi, 1992. – 160 bet.